

ד) שיאכל את עיקר סעודתו בתיאבון, וכמבואר במחבר בסי' רמ"ט ט"ב ובסי' רפ"ח ס"ז.

הח"ח 1234567

ה) יש גם להזהר בכמה ענינים שבין אדם לחבירו בהשתתפות שלימה בסעודתו עם ב"ב לקיים מצות כיבוד אב ואם ושל ב"ב כראוי, והחכם עיניו בראשו, ואכמ"ל.

ו) ומוי שבדעתו לשבוע כאן וכאן יש לו ליזהר מאיסור אכילה גסה. אוצר החכמה

ז) ובזה גם יש ליזהר מליכשל באיסור צער בש"ק מרוב אכילה, ולפעמים אפשר לבוא לידי חשש איסור דאורייתא וכמבואר בביאור ל"ר"ס רפ"ח.

מי שיש לו חלק בקארפרישאן (Corporation) האם מותר ליהנות מן הרווח שבא מחמת יום השבת

שאלה: מי שיש לו חלק בפירמה שהיא בע"מ או המכונה בלע"ז קארפרישאן וכגון המפקיד את מעויתו בבנק, האם מותר לו ליהנות מהריוח שבא מחמת יום השבת.

תשובה: להלכה מסתבר לענ"ד שבשעהד"ח אמאי לא יהא מקום להקל.

האם דין ציבור כיחידים משותפים או"ד כגולם בעלמא בפ"ע

א. יעוי' בס' צפנת פענח סי' קפ"ד וז"ל, והנה גדר הבנק לא נקרא דבר מסוים, רק דבר של צורה ולא חומר, כי גם מי שיש להם בנק הם אינן משועבדים בעצמם, רק הכסף המונח שם, ושוב ליכא למי הוא משועבד, וכן הגדר של צדקה ורבית, עי' ב"ק צ"ג דליכא שמירה ג"כ מטעם זה, ובירו' שביעית פ"ח גבי ליתן מתנה לכל מי שירצה דליכא שמירה, וה"נ ברבית, לכן אין זה רבית בבנק עפ"י דין תורה עכ"ל. וכע"ז יעוי' בשו"ת חלקת יעקב ת"ג סי' ק"ב אות ו' (ד' שמ"ז טור א')

וז"ל בא"ד עובדא היא שאין להתווכח דבנק גוף בפ"ע ושמו עליו, ואין שם הבעלים של ראובן או שמעון נקרא עליו כלל, וגם אין אחריות הבנק עליהם כלל, רק האחריות על גופו של הבנק, כלשון הצ"פ הנ"ל בנק לא נקרא דבר מסוים רק דבר צורה ולא חומר וכו', וא"כ עפ"י ההנחה דהבנק הוא גוף בפ"ע כדביארנו לעיל, כשלוה מבנק לא באו מעותיו של פלוני המלוה מיד מלוה ליד לוה, ואע"פ דסו"ס מעותיו של פלוני המלוה, והוא נושך את זה וגם ממונו מתרבה עי"ז, לא הזהרנו עי"ז. וממילא לא מגרע נמי במה שנכתב השטר על שם המלוה וכו', ובכאן גם השטר אינו על שם המלוה רק על שם הבנק וזה גוף אחר, ואף ¹²³⁴⁵⁶⁷להתיר אף מדרבנן אין לנו, כיון דאין לנו ראיות ברורות דהבנק נקרא גוף אחר, אבל עכ"פ יש לנו לסמוך דלא הוי איסור תורה כיון דההלואה לא באה מיד המלוה בעצמו וכו', אף ללות מבנק יש היתר מה"ת ודו"ק עכ"ל.

ב'. וביאר יותר שם בסי' קצ"א וז"ל הנה מצינו בגמ' שני מושגים, ציבור ושותפין, ולא בכל פעם שוין זל"ז, לענין תמורה משנה מפורשת בתמורה י"ג, וכן ברמב"ם פ"א מתמורה, הציבור והשותפין אין עושין תמורה, ולענין חטאות שמתות בתמורה ט"ו שם חטאת יחיד שכפרו בעלי' תמות ולא של ציבור, ושם משמע להדיא דוקא של ציבור ולא של שותפין, ע' ברמב"ם פ"ד מפסהמ"ק ה"א אין אתה יכול לומר בחטאת ציבור ולד או תמורה וכו' שכל קרבנות ציבור זכרים, ואלו בשותפין מייתי גם נקבות כברמב"ם פ"ג ממעה"ק, וגם סמיכה אינה בקרבנות ציבור, ובשותפין יש דין סמיכה כברמב"ם ה"ט י' שם, ומי נקרא שותפין ומי ציבור, בגמ' בש"ע ובפוסקים נקרא כל קהלה בשם ציבור, ואין החילוק בין ציבור לשותפין, דהא ודאי דאף בציבור כל יחיד ויחיד יש לו חלק בהשותפות של הציבור, וכלשון הרמב"ם פ"א מתמורה ה"ט וא' מן השותפין שהמיר או מי שהמיר בקרבן מקרבנות הציבור הואיל ויש לו בהן שותפות ה"ז לוקה וכו', ובפ"א דשקלים מ"ד העיד בן בוכרי כל כהן ששוקל אינו חוטא, וריב"ז אומר כל כהן שאינו שוקל חוטא, אלא שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן וכל מנחת כהן כליל תהי' לא תאכל ועומר ושתי הלחם וכו' היאך נאכלים (א.ה.) ולכן אין רצונם לשקול, ובתפא"י שם וכן משמע ברמב"ם בפיהמ"ש דבאמת טעו, דכליל תהי' היינו בקרבן יחיד, אבל לא בשקרב קרבן כהנים בשותפות עם הציבור, מזה נמי משמע להדיא דכל אחד יש לו חלק שלו בציבור וכו' ע"כ, יעוי"ש שהוכיח עוד שיש לכא"א מהציבור חלק בנכסי הכלל מגמ' בנדרים מ"ח. ובמשי"ת ובביצה ל"ט: יעוי"ש.

ג'. ויעוי"ש באות ג' ששותפות אפשר לחלקו וכאו"א יקבל את חלקו ומשא"כ ציבור, ובאות ד' ביאר חז"ל והחילוק לפע"ד פשוט, כמבואר ברשב"א מובא בב"י סי' ק"ט ד"ה וכן הדין, דשותפין יש להם בעלים ידועים, ראובן שמעון ואפי' עד מאה, אבל העסק נקרא ע"ש בעליהם, וציבור אין לו בעלים ידועים רק שם ציבור פלוני, ואע"פ שהציבור שייך לכל יחיד ויחיד מחברי הציבור, ואף כשעושין תקנה שלא לקבל עוד שום חבר לציבור הלזה, לא מיקרי שותפות של מאה אנשים, רק ציבור מקרי, גוף לעצמו, ולא שותפות של מאה אנשים, וכמובן עוד חילוק גדול דבשותפות של מאה אנשים כל אחד מהם אחראי עם כל רכושו בעד השותפות, ובציבור אין אחד מהם אחראי עם רכושו בעד רכושו של הציבור וכידוע, וא"כ ממילא שפיר יש לדמות עסק בנק לציבור, כיון דבנק גוף בפ"ע ואין הבעלים אחראים ברכושם ואין שם הבעלים עליו. וכיון דבציבור ביררנו לעיל דמה"ת אין איסור ריבית, משום דזה לא מקרי מיד לזה למלוה, כן נמי לענין עסק בנק עכ"פ מה"ת אין איסור ריבית, משום דלא הוי מיד לזה למלוה. ולא דמי לשותפין אפי' הן מאה, דפשיטא דשייך איסור ריבית ואפי' מה"ת, וכמו שהאריך בתשו' בנין ציון סי' ס"ה, והוא מפקפק אף בשותפות ישראל עם עכו"ם דבמהר"ם שיי"ק סי' קנ"ח העלה להתירא ע"ש. וע' שבוי"ח ח"א סוסי' קט"ו שדחה בשתי ידיים דברי תשו' באר עשק שחידש לומר דברבים לא שייך אונאה וגם ריבית כיון דכ' אחיך לשון יחיד, וכ' בשבוי"י ישתקע הדבר ולא יאמר ע"ש ע"כ.

ד'. ויעוי"ע בשו"ת מנחת יצחק ח"ג סי' א' אותיות ט"ז וי"ז וז"ל ודאתאן להכא שוב יש להוכיח מאותה סוגיא גופא שהביא בס' יד שאל שם בשם ג"א להוכיח דשאני צבור משותפים, מהא דאי' (בנדרים דמ"ז מ"ח) הריני עליך חרם המודר אסור, הריני עליך ואת עלי שניהם אסורים, ושניהם מותרים בדבר של עולי בבל, ואסורים בדבר של אותה העיר, ואיזהו דבר של עולי בבל כגון הר הבית והעזרות והבור שבאמצע הדרך, ואיזהו דבר של אותה העיר כגון הרחבה והמרחץ וביהכ"נ והתיבה והספרים, וכ' הר"ן דהמתני' דלא כראב"י כדאמר לעיל דביהכ"נ כחצר שאין בו דין חלוקה דמי, הלכך כיון דאיפסקא הלכתא כראב"י ליתא למתני', ויש לתמוה על הרמב"ם שפסק כראב"י ופסק נמי למתני' עיי"ש, ובזה כ' שם לחלק בין צבור לשותפים, דבשותפות בחצר אף שאין בו דין חלוקה אבל בעצם הוא דבר המתחלק שם שייך ברירה, משא"כ בצבור שאינו מצורף בחלקים ל"ש כלל ברירה עכ"ל. וכה"ג עוד ביתר ביאור ראיתי בשם הגאון האדיר מוה"ר יוסף ראזין ז"ל (הובא

אוצר החכמה

בס' ירושת הפליטה סי' ל"ז) שחקר לענין ציבור מה הוא, אם רק כפילת הפרטים שהיחידים הדרים שם השתתפו בדבר מה ונתכפלו כל יחיד ויחיד הרבה פעמים נמצא דבאמת לא נשתנו כלל רק בא כפילת היחיד בכלל אחד, או"ד ע"י השתתפותם יחד באמת נשתנה גם עצם הדבר ואותם רבים לא הויין אותם היחידים כשהן בפרטיות כלל וכלל, ומסקנתו דנתעלו עד שאינם בעצם היחידים שהיו בפרטיות, והביא ראיה לדבריו (משקלים פ"א) דקיי"ל כריב"ז דכל כהן שאינו שוקל חוטא ול"ת על וכל מנחת כהן כליל תקטר והאיך עומר ושתי הלחם נאכלין דמה"ט רצה בן בוכרי לפוטרן מלשקול, והטעם דל"ת הוא כמו דאמר בירושלמי (שם) דיש חילוק בין מנחת יחיד למנחת צבור, מנחת יחיד קריבה כליל, ואין מנחת צבור קריבה כליל, והטעם דבצבור אינם היחידים הראשונים רק המה עצמיים אחרים לגמרי, ע"כ לא תסוב עליהם העשה דכל מנחת כהן כליל עכת"ד וכו'. ובעיקר ראיית הגאון הנ"ל דצבור יש להם דין אישיות בפ"ע ממנחת צבור והמשמעות מזה דאבדה מכל יחיד שם בעלות אף לקולא, י"ל דהתם הטעם משום ביטול ברוב, עי' רש"י (ערכין ד"ד ע"א ד"ה שלנו) שכ' דזיל בתר רוב עיי"ש עכ"ל המנח"י, ויעוי"ש עוד שגם איהו מודה דאיכא ציבור שאין לו דין השתתפות של יחידים וכגון ממשלה שכל אזרחי' שותפים בה וכו' וכמשי"ת.

לכאורה דין ציבור כבעלים ונ"מ לנשים בתפלת מוסף

ה'. ולענ"ד מסתבר לכאורה שבקרבת ציבור הכל בעלים בו, ומ"מ אין להק' מדין כליל תקטר ומסתבר לענ"ד לכאורה שהוא דין מסויים בקרבן מיוחד לכהנים, ומשא"כ בקרבן ציבור לא נאמר כלל. וכעיי"ז יעוי' בס' מקדש דוד ח"א סי' י"ט אות י' (ד' נ"ג טור ג') וז"ל ובחטאות הציבור דאיפלגו ר"י ורבנן אי אזלי למיתה, אמרי' בתמורה ט"ז: ובהוריות ו' וחטאת שמתה בעלי' ודאי ליתא בציבור לפי שאין הציבור מתים, ואמרי' דנפ"ל משעירי הרגלים ור"ח דאמר ר' מתנא מייתינהו מתרומת הלשכה ודילמא מתו מרייהו דהנהו זוזי וכו', ופי' הרא"ש ז"ל בהוריות דדילמא מתו אותו ששקלו השקלים שלקחו בהם אותם השעירים וכ' שם דמוקמינן אותם השוקלים בחזקת חי, ונראה מזה דבר חדש דאע"ג דבקרבת ציבור יד כולן שוה, מ"מ לענין חטאת שמתה בעלי' חשיבי בעלים אותם שבעד שקליהם נלקחו החטאות דחשיבי בעלים טפי בהקרבתן משאר אינשי, וקצת תימא הוא וכו', וקצת יש להוכיח כן מההיא דהעיד בו בוכרי דכל כהן ששוקל אינו חוטא וכו',

אלא שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן כל מנחת כהן כליל תהי' ואם ישקלו עומר ושתי הלחם ולה"פ איך יהיו נאכלים, ואע"ג דאפי' אם אין הכהנים שוקלין מ"מ הרי ודאי יש להם חלק בקרבנות ציבור ומתכפרין כשאר ישראל, ומוכח לענין שיקרא מנחת כהן דכליל הוא דוקא אם נלקחו בשקליהן ממש, דמיקרי בעלים טפי, וה"נ אפשר כן לענין חטאת שמתו בעלי' עכ"ל. ולכאורה יהא מקום לעיין דכשנודע בתורת ודאי שאחד מהשוקלים מת האם תהא כחטאת שמת בעלה. ויעוי"ע משכ"ש בסי' כ"ג אות ה' סד"ה הנה וכו' (ד' ס"ד טור ג') ואכמ"ל.

ו. ויש נ"מ למעשה כידוע דס"ל לזקנו בשו"ת רעק"א ח"א סי' מ' לפטור נשים מתפלת מוסף מדתפלה זו רק כנגד קרבן תיקונה, והנשים הלא לא שקלו, א"כ לא הי' להם חלק בו ומעולם לא נתחייבו בו, ולכן גם א"צ להתפלל התפלה שנתקנה כנגד קרבן זה, ובשו"ת עמודי אור כ' דא"כ גם אסור להו למ"ד דליכא במוסף תפלת נדבה, ושגם להמשיך עליהו חיוב תלוי בפלוגתא רבתי, ועוד שלפי"ז גם לויים וכהנים יהו פטורין למ"ד שאין שוקלים, ויעוי"ע בשו"ת באר יצחק או"ח סי' כ' שהוכיח שקטנים נמי פטורים מלשקול והק' דא"כ האם יפטרו, ושוב חילק מדא"ל לכלל חיובא ויעוי"ש מסקנתו, ובע"א משמע שנשאר בספק בדין זה, דאולי סגי במאי דמתכפרי בה וכדמצינו בשבועות ח. דמתכפרין בשעיר הפנימי, וכע"ז בפר כה"ג שבא ממונו ומ"מ כל אחיו הכהנים היו מתכפרין בו, ומאידך גיסא הנה מבואר בברכות כ': שגם משאר התפלות היו פטורות מטעם מעשהז"ג אילולי שהן רחמי, ומשא"כ מוסף לרא"ש ותר"י בברכות כ"א דלא הוי רחמי יעוי"ש, ובצל"ח רפ"ד שם כ' שפטורין מטעם זה יעוי"ש, ובמ"ב סי' ק"ו סוס"ק ד' כ' וז"ל ותפלת מוספין בצל"ח כ' דפטורות, אבל בס' מג"ג פסק דחייבות עיי"ש עכ"ל, וקי"ל דלשון אבל היינו הכרעה, וא"כ נשים חייבות, ומסתבר לכאורה לענ"ד דהיינו מדאית להו בעלות במוסף וכו"ל, ואע"פ שלא בא מממונן.

לכאורה דין קארפאריישאן כגולם בעלמא

ז'. ונחזור לענינינו לכמה פוסקים יש בדין התודה"ק חברה, שאין על המשתתפים בה דין בעלות על שם כאו"א מהשותפים בה בפרט, וכגון בקרבנות ציבור או בארות של עולי בבל וכו"ל, ולכן לא חלין דינים מסויימים שהיו חלים על היחידים כשהיו בתורת יחידים בלתי מחוברים להדדי, וכגון דיני מנחת כהן או איסורי מודר הנאה, וכן

מסתבר לענ"ד לכאורה שחברת בע"מ או הנקרא קארפארישאן בלע"ז שמדינא דמלכותא אין גובין אלא מנכסי החברה ולא מהשותפים בו, דלית להו דין בעלים כלל מדין התוה"ק ליחידים המשתתפים בה, וכן ליכא עלייהו שעבוד הגוף לחובות החברה המשותפת, ולפי"ז לכאורה לא יהא בו משום איסור ריבית מדאורייתא, וכעי"ז לא יהא בו משום איסור חמץ מדאורייתא, וכן לא יהא בבהמותיו משום שביתת בהמתו בשבת ויו"ט, וכן לא יהא חיוב לטבול את הכלים שקונה ממנה דלא הוי כקונה מעכו"ם מדלית לי' בעלים כלל, דעכ"פ מסתבר לכאורה שיהא בו מקום להקל באיסורי שכר שבת ומעשה שבת שאינן אלא מדרבנן.

ח'. ויעוי' בשו"ת מנח"י שם אות י' (ד' ד' טור א') שהק' וז"ל הגע בעצמך לפי מה ששכיח הרבה שכדי לזכות בזכויות של חברת בעלי מניות לפי החוק שלא יהי' נכסיו הפרטים אחראים למסחרו וכיב"ז מה שיש יתרון מעלה להחברה מניות, ע"כ בעל העסק מצרף עמו אשתו ובניו הסמוכים על שלחנו לקרוא עליהם שם חברת מניות, דלפי חוקי המדינה יש ע"ז דין חברת בע"מ כמו בחברת בע"מ גדולה, וכי יש להעלות על הדעת לומר דמשום כן יהי' מותר להם לשהות חמץ בפסח, במקומות השייכים להחברה היתכן לומר כן ח"ו עכ"ל, וכעי"ז העיר שיהא פטור גם ממעקה ונגעים. ובס' מועדים וזמנים ח"ג סי' רס"א אות א' הוסיף דא"כ בבית חברה כזו יהא פטור גם ממזוזה, ולודמ"ס אם נימא דאין לחברת בע"מ דין בעלות כלל, הרי א"כ יהא דינו כעין הפקר, ולא יהא בלקיחת נכסי' משום גזילה וגניבה כלל, ויהא רשאי כאו"א ליכנס ולקחת מה שרוצה, וליכא אלא עיכובא דמלכותא דרביע עלה, וא"כ אמאי אין לומר דמי שעושה חברה כזו שאה"נ מותר לו לשהות חמצה ופטור ממזוזה אלא שמי ירצה לעשות כן בחמצם או בביתם אם יכנסו ערלים לקחת נכסי החברה לא יהא אפשר לעכב עלייהו מדין התוה"ק.

שי' המהר"ם שי"ק שריבית תלויו' בשליטה על הממון ובהפסד הבא מחמת הממון

ט'. יעוי' בשו"ת מהרש"ג ח"א תו"ד סי' ג' (ד' קמ"א טור ב') וז"ל ראיתי לאדמ"ו הגאון זצ"ל בתשו' מהר"ם שי"ק חיו"ד סי' קנ"ח שחתר ללמוד זכות ולמצוא היתר על הנהוג בכל המדינה ואולי בכל העולם שנתייסד בעתים הללו שפארקאססא (א.ה. הוא כעין הנקרא באנק)

אשר ישראל ועכו"ם המה שותפים בה ע"י אקציען (א.ה.) הוא כעין הנקרא מוניות ושערס), ומזה מלווין מעות בריבית הן לעכו"ם והן לישראל, וכן מלווין להם מעות בריבית שנותנין להם מעות, והמה נותנים ע"ז ביכעל (א.ה.) היינו כעין ספר חשבונות הנקרא באנק בוק) דהוי כמו וועקסל מאתם ומשלמין ע"ז פראצענט, דלכאורה כיון דהקאססא הנ"ל הוא שותפות של עכו"ם וישראל, א"כ איך מותר ללוות מהם בריבית, וכי מותר ללוות ממעות שהוא בשותפות עם עכו"ם בריבית, וכן היכי מותר ללוות להם בריבית, ואף אם הממונים הנותנים המעות להלווים המה עכו"ם, מ"מ גם זה אינו מועיל דהרי מבואר ביו"ד בסי' קס"ט סכ"ד דישראל שעשה אפטרופוס לעכו"ם על נכסיו והוא מלו' מעותיו בריבית לישראל, דאם האחריות הוא על הישראל אסור, והרי בניד"ד האחריות הוא על השותפים האקציענערן, הרי ידוע דאם הלווים אינם יכולים לשלם דהם עניים, ההפסד הוא על האקציענערן ולא על הממונים אשר ההלואה באה מידם. והנה אכמור"ר זצ"ל שם כ' היתר, ותורף דבריו עפ"י מה שהניח בתחלה ליסוד ומציע ענין הקאססא הנ"ל, דאין שום אחד מהשותפים בהקאססא הנ"ל יכול ליקח חלקו מהמעות הנמצא בהקאססא, ועי"ז העלה דכל מי שמניח מתחילה מעות בתוך הקאססא ומשתתף עמהם לקבל אקציע, נקרא מלו' ולו', שהוא הלו' מעות שלו לתוך השותפות וקיבל מהם הלואה מה שכתבו הם לתוך השותפות הנ"ל, וכיון שאין כאן רק הלואה לא הוי כשלו, אלא שהמעות משועבד להם, וכיון דאין גוף המעות שלו, אין זה ממון של ישראל אלא שהוא משועבד לישראל, ומעות שאין גופן של ישראל אלא שמשועבד לישראל אין איסור להלוותן בריבית לישראל, ושוב פלפל עוד בשביל שהוא באחריות הישראל, והעלה דתליא בב' דעות באו"ח סי' רמ"ו דלחד דעה בשביל אחריות אכתי לא חשוב ממון של ישראל עכ"ד יעוי"ש וכו' עכ"ל החלק"י.

י'. ולאחרי ששו"ט טובא בזה העיר בסוף (דף קנ"ז טור א') בד"ה והנה מלבד כל הנ"ל כל ההיתר שכ' מורי המהר"ם שיק ז"ל הנ"ל אינו אלא לענין שיהי' מותר ללוות מעות מן הקאססא הנ"ל, וגם שבעלי האקציענערן השותפין בהקאססע יהיו מותרין ליקח חלק הריווח העולה לחלקם. אמנם אכתי מה שהעולם נוהגין היתר שמניחין מעות בהקאססא על ביכלעך, היינו שמלווין מעות להשותפים הנ"ל והשותפין הנ"ל משלמין להם ריבית, אכתי ע"ז אין כאן היתר, דהרי בזה המלווין הישראלים מקבלים ריבית מישראלים ועכו"ם בשותפות, ואיך יהי' מותר להלוות לישראל ועכו"ם בשותפות על ריבית, וכל ההיתרים שכ' במהר"ם שיק לא שייכים כאן עכ"ל.

שי' המנחת יצחק דתלוי במדת שליטת הבעלות

י"א. וכעין סברת המהר"ם שיק שדין בעלים תלוי במדת השליטה על הממון יעוי' בשו"ת מנח"י שם חילק דמי שיש לו שליטה בהנהלת החברה וכגון בדאית לי' זכות להצביע ולישב בישיבת החברים בכל שנה ושנה דמיקרי בעלים, משא"כ מי שסילק את ידו וכל כחו מלהתערב בה וכגון אזורחי מדינה או בנק ממשלתי שכל האזרחים כולן כשותפין בהו שאה"נ ליכא לכל הני איסורי ואפי' בחברה שמרויח ממנה, מ"מ יעוי"ש באות כ"ז שגם הוא התיר עכ"פ בשכר שבת וז"ל לענין שבת, הנה אם מנהלי העסק המה נכרים וכרגיל שגם בין בעלי המניות יש נכרים, נראה בפשיטות דשרי, מטעם דאיתא (באו"ח סי' רמ"ה ס"ד) דיכול הישראל לתת לנכרי מעות להתעסק בהם ואע"פ שהנכרי נושא ונותן בהם בשבת חולק עמו על השכר בשוה, מפני שאין מלאכה זו מוטלת על ישראל לעשותה שנאמר שהא"י עושה שליחותו, וכן אין העסק ניכר ממי הוא שיהי' שייך מראית עין, ומטעם דהוי שכר שבת בהבלעה, ועיין מש"כ כיוצא בזה בספרי מנח"י (ח"א סי' ע"ב), ויותר מזה מבואר בר"ן הובא ברמ"א (שם ס"א) בשם וי"א עיי"ש, וא"כ כמו כן בנדון המניות אף שכל בעל מניות שנתף כפי ערך המניות, מ"מ כיון שיש ג"כ שותפים נכרים וגם מנהלי העסק המה נכרים ואין המלאכה מוטלת על הישראל ואין העסק ניכר ממי הוא והא"י מדעתא דנפשי' עביד, ליכא בזה משום לתא דשבת וכו' ע"כ יעוי"ש מש"כ לענין שביתת בהמתו היאך לצאת לכו"ע.

האם דין בע"מ כבעלות גמורה עם מחילת גוביינא ושי' האג"מ ומו"ז

י"ב. הנה בשו"ת אג"מ יו"ד ח"ב סי' ס"ב (דף צ"ב טור ב') כ' וז"ל והנה אם הלוח הוא קארפארישאן שגוף האנשים חברי הקארפארישאן (א. ה. חברה בע"מ) אין חייבין כלום, ואין על גופם שום חיוב ושעבוד ולא מצות פריעת חוב כמו שיש למלוח שנאמר בהו איסור רבית, שאף אם הוא עני ואין לו הוא חייב בדין פרעון החוב ומחוייב להשיג מעות מדין התורה ולפרוע החוב, אבל בקארפארישאן שהם אין חייבין כלום, נמצא שאין כאן לוח כלל, אלא הביזנעס (א. ה. היינו חברת העסק, שבניד"ד הוא בע"מ) הוא הלוח שאינו שייך לחיובים, מסתבר דלא נאמר ע"ז איסור רבית, אבל שייך זה רק כשלוח הוא קארפארישאן, אבל כשלוח הוא סתם אדם שהוא חייב בשעבוד

הגוף אף שהמלוה הוא קארפאריישאן יש בזה איסור ריבית עכ"ל. הנה
 בהא דכ' דליכא על השותפים של החברה שעבה"ג יעוי' בשו"ת
 מהרש"ג שם בסוף (ד' קנ"ז טור ג' וד'), אלא זהו היפך עסק הקאססא
 שדנו בו המהר"ם שיק והמהרש"ג וס"ל למהר"ם שיק שמותר ללות מהן
 מדא"א להו להשותפין בו להוציא את ממונן, ושאסור להלוות להן
 מדיש להן אחריות להפסד וכנ"ל, ולמהרש"ג לכאורה גם יהא מותר
 להלוות אליהן מדלא משתעבדי השותפין בשעה"ג יעוי"ש, ולכאורה
 יהא מקום לחלק ואכמ"ל. ובמש"כ שאין כאן לזה כלל, הנה אם נימא
 שכוונתו בזה שהקארפאריישאן כגולם וככל הנ"ל, ע"כ לכאורה יש
 מקום להעיר למי משתעבד הלוה מהן, ועוד אמאי לא יהא מותר לקבל
 מהן שכר שבת וכנ"ל, ויעוי"ש"ע באו"ח ח"ד סי' נ"ד מה שהתיר לנכרי
 לעסוק בממונו של ישראל, ולכאורה יהא מקום לחלק ואכמ"ל.

י"ג. ומאידך גיסא יעוי"ש סי' נ"ט דמשמע דבשכר שבת אפי' בבאנך
 של נכרים לא התיר אלא דוקא בהבלעת זמן היתר, וכגון כשחשבון
 הבנק מחצות הלילה לחצות הלילה דכיל זמן חול בגוף החשבון,
 משא"כ כשיו"ט דאורייתא סמוך לשבת ואולי גם בר"ה הסמוך לשבת
 דהוי כיומא אריכתא דבכה"ג איכא זמן שכולו ודאי קודש מחצות
 לחצות אין ליהנות, ויעוי"ש כיצד ס"ל לנהוג. ואולי כוונת האג"מ לא
 כמהרש"ג הנ"ל, אלא כמש"כ בס' מועדים וזמנים ח"ב סי' רס"ט שאולי
 באמת ע"פ דין התוה"ק כל המשתתפים בעלים גמורים המה, אלא
 שהתנו להסכים לבטל כל שעבוד הגוף ולנהוג בגוביינא כדינא
 דמלכותא, ובס' הנ"ל חושש בין ללוות ולהלוות דמי יימר דסגי בביטול
 שעה"ג להתיר איסור ריבית, משא"כ לאג"מ יש איסור ללוות
 ולהשתעבד להו, ומותר להלוות להן מדלא משתעבדי, ולשניהם
 לכאורה גם יהא בו איסור שכר שבת דהרי אינו מרויח מגולם אלא
 מאנשים, וא"כ לא יהא כמציאה הבאה ממילא מעלמא. ולכאורה יש
 לחלק בין בנק של נכרים להא שהתיר באג"מ לנכרי לעסוק אפי' בממונו
 של ישראל וכנ"ל ואכמ"ל.

המסקנא

י"ד. סוף דבר מסתבר לענ"ד לכאורה שמעיקרא דדינא
 קארפאריישאן וחברה בע"מ הויין להו גולם בעלמא, ולא בעלות עם
 תנאי גוביינא, וכן מסתבר להו לכמה פוסקים וכנ"ל, ולפי"ז לא יהא בו
 משום שכר שבת, ועכ"פ הוי מח' הפוסקים באיסור דרבנן דשומעין

[דברי תורה]

להקל, ולבד ממש"כ גם מבואר במנח"י עוד טעמים להתיירא בניד"ד וכן"ל, וא"כ אע"פ שראוי לבע"נ להחמיר לצאת ידי כל הדיעות, מ"מ גם מסתבר לכאורה שעכ"פ בשעהד"ח אמאי לא יהא מקום להקל.

[אוריאל 1234567]

ט"ו. העולה מהנ"ל:

(א) יש כמה עניני בעלות שבהן תלו הפוסקים איסורי ריבית וחמץ ושביית בהמה בשבת וטבילת כלים ושכר שבת, דהיינו האם יש שם בעלים, והאם בידו להוציא את ממונו, והאם יש לו שליטה בעסקי הממון, והאם מפסיד מחמת חובות, והאם יש שעבוד הגוף עליהן.

[אוריאל 1234567]

(ב) כהיום שייך חברה שמתנים לנהוג אתה כדינא דמלכותא שאין השותפים בה חייבין בחובותי' יותר מנכסי', ומשו"כ פליגי הפוסקים אם שייך לדון בה תורת בעלים.

(ג) למהר"ם שיק בעסק קאססא מותר ללוות מהן, דא"א לבעלים להוציא את ממונו, ומ"מ אסור להלוות להן, דסו"ס יהודים מרויחים מהריבית, ולשו"ת מהרש"ג מותר מדליכא שעבוד הגוף על הלוה.

(ד) לענ"ד מסתבר לכאורה כהני פוסקים דס"ל שקארפארישאן וחברה בע"מ הויין להו כגולם בעלמא או לכל היותר כציבור, ועכ"פ לא כשותפות שהתנו בה בגוביינא, ושלכן הריוח הבא מחברה כזו הוי כבא ממילא וכמציאה דמי.

(ה) לאג"מ מותר להלוות לקארפארישאן מדליכא על השותפים שעבוד הגוף וחובת פרעון חוץ מנכסי העסק, ואסור ללוות ממנו מדהלוה משתעבד.

(ו) לס' מו"ז יש לחשוש בחברת בע"מ שהשותפים הם בעלים גמורים שהתנו בתנאי גוביינא לבד, ומי יומר דאיסור ריבית בשעה"ג תליא, ולכן אסור ללוות וגם להלוות.

(ז) ועכ"פ יש מחלוקת הפוסקים אם קארפארישאן הוי כשותפות או"ד כגולם בעלמא, וא"כ לפחות יהא ספיקא דדינא.

(ח) שכר שבת איסורו מדרבנן, ולכן בספק לכאורה שומעין להקל.

(ט) למנח"י יש עוד צדדים להקל.